

даних підприємств слід реалізувати та виконувати за використання адаптивних технологій управління, які здатні за рахунок постійного комбінування складу туристичних інструментів забезпечувати дієвість та результативність провадження регіональної політики відтворення туристичного продукту у межах будь-якого регіону. Для забезпечення економічної безпеки в регіонах необхідною умовою має стати інтеграція потенціалу рекреаційно-туристичного зростання до сукупних ресурсів, резервів і можливостей національного господарства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Киптенко В.К. Менеджмент туризму. Учень. – К.: Знання, 2010.
2. Борисов К.Г. Международный туризм и право: учеб. пособие для вузов / К.Г. Борисов. – М.: Нимп, 2001. – С. 30-32.
3. Биржаков М.Б. Введение в туризм: учебник / М.Б. Биржаков. – Изд. 6-е, перераб и доп. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2004. – С. 69.
4. Борисов К.Г. Международный туризм и право: учеб. пособие для вузов / К.Г. Борисов. – М.: Нимп, 2001. – С. 30-32.
5. Квартальнов В.А. Международный туризм: политика развития: учеб. пособие / В.А. Квартальнов. – М.: Советский спорт, 2003 – С. 143-145.
6. Чорненко Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2006. – 264 с.
7. Чужиков В.І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія дослідження: Монографія [Текст] / В.І. Чужиков. – Київ; КНЕУ МОН України, 2008. – 272 с.
8. Микитенко В.В. Українська економіка в контексті транснаціоналізації світогосподарської системи [Текст] / Микитенко В.В. // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Розвиток продуктивних сил України: від В.І. Вернадського до сьогодення» м. Київ 20.03.2009 р. – У 3-х частинах / РВПС України НАНУ. – К.: РВПС України НАНУ, 2009. – Ч. 3 – С. 329-332.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ МАТЕРІЇ РЕГІОНУ

ANALYSIS OF METHODS OF EVALUATION OF INVESTMENT AND INNOVATIVE FUNCTIONING OF MATTER IN THE REGION

У статті визначено необхідність оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України у сучасних умовах кризового розвитку держави. Наведена класифікація методів оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону. Надана критична оцінка методам оцінки інвестиційного розвитку регіону, методам оцінки інноваційного розвитку регіону, методам оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку регіону. Наведено перспективи подальших досліджень у рамках даної наукової проблематики.

Ключові слова: метод, оцінка, підхід, регіон, розвиток, інвестиції, інвестиційний розвиток, інновації, інноваційний розвиток.

В статье определена необходимость оценки инвестиционно-инновационного развития регионов Украины в современных условиях кризисного развития государства. Приведена классификация методов оценки инвестиционно-инновационного развития региона. Дана критическая оценка методам оценки инвестиционного развития региона, методам оценки инновационного развития

региона, методам оценки инвестиционно-инновационного развития региона. Приведены перспективы дальнейших исследований в рамках данной научной проблематики.

Ключевые слова: метод, оценка, подход, регион, развитие, инвестиции, инвестиционно-инновационное развитие, инновации, инновационное развитие.

The article outlines the necessity in assessment of investment and innovative development of Ukrainian regions in the modern terms of crisis state development. The classification of methods used for the assessment of investment and innovative development of the region is provided. The critical assessment of the methods mentioned above as well as methods used for the assessment of investment and innovative development of the region independently is also provided. Finally, the further prospects of the research in this scientific area are offered.

Key words: method, assessment, approach, region, development, investments, investment development, investment and innovative development, innovations, innovative development.

УДК 332.1

Зубков Р.С.

к.е.н., старший викладач кафедри економіки і підприємництва
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини
Вищого навчального закладу
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Постановка проблеми. Говорячи про методи (підходи) оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку матерії регіону, можемо виділити три їх групи: з акцентом на інноваційний розвиток регіону; з акцентом на інвестиційний розвиток регіону; з

акцентом на інвестиційно-інноваційний розвиток регіону.

Необхідно зазначити, що перша група методів, досліджуючи досить детально складові інноваційного розвитку регіону, або не приділяє достатньо

уваги інвестиційному розвитку регіону, або включає оцінку інвестиційного розвитку як складову інноваційного розвитку регіону, що зменшує якість та ефективність такого виду оцінки. Те ж саме можливо сказати і про другу групу методів, тільки вже зі сторони оцінки інноваційного розвитку регіону, вона або відсутня, або обмежено включена в оцінку інвестиційного розвитку. Методи, що поєднують оцінку і інноваційної, і інвестиційної складової розвитку регіону, досить часто не ефективно поєднують дані дві складові у єдине ціле або роблять це досить механічно.

Сучасна регіональна просторова структура складається з певних елементів, які своєю активністю так

чи інакше впливають один на одного. Якщо розглядати цей процес з позиції інвестиційно-інноваційного розвитку, то вважається доречним поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, яке буде мати назву інвестиційно-інноваційна матерія регіону. Таким чином, ми повинні дати визначення новій дефініції. Отже, інвестиційно-інноваційна матерія регіону (ІІМР) – це сукупність у регіонально-просторовій структурі реальних та потенційно можливих об'єктів, які характеризуються або можуть характеризуватися високим ступенем інвестиційної та інноваційної активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.
Основні підходи до визначення основних методів

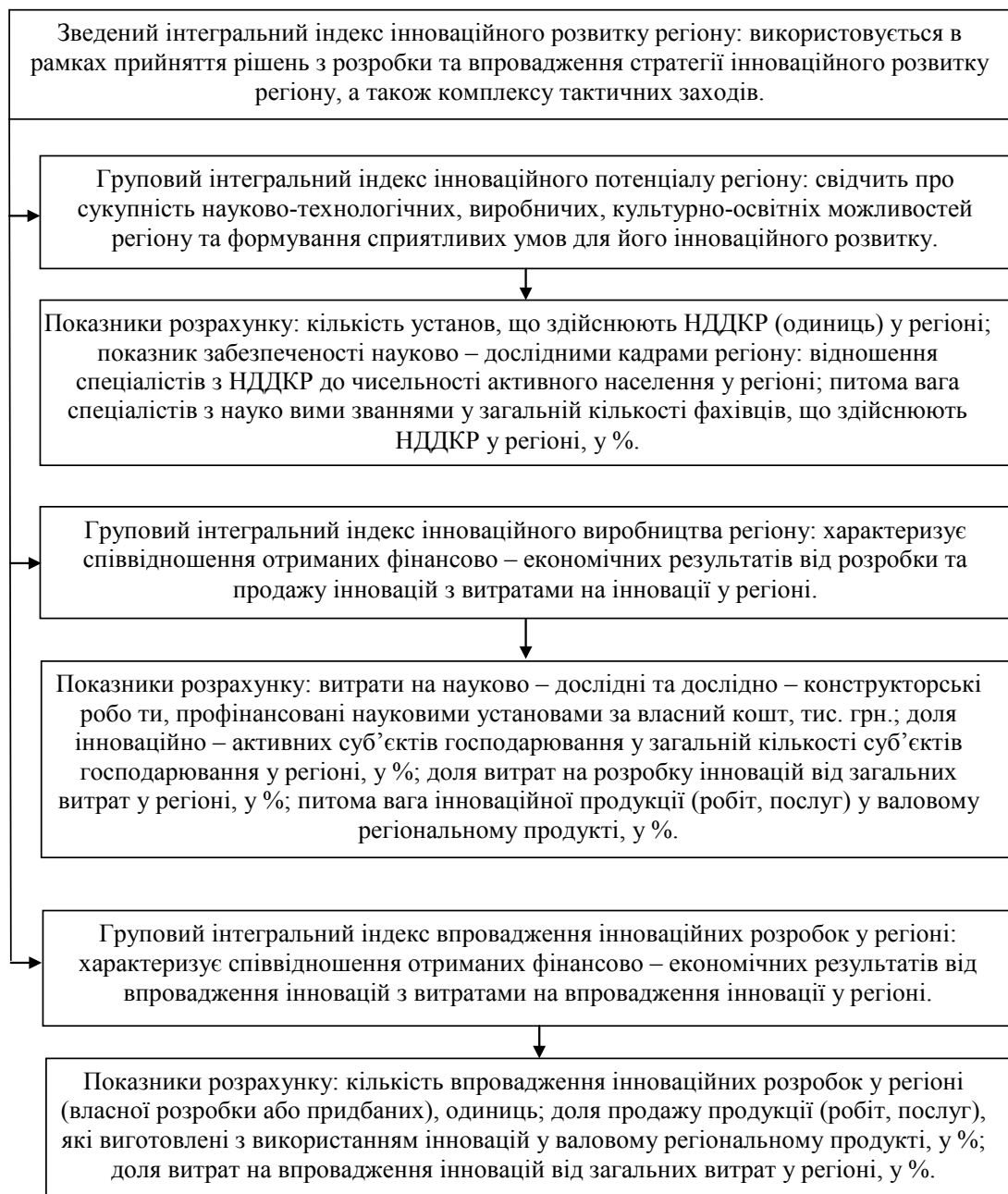

Рис. 1. Графічна інтерпретація методу Т.В. Уманець, О.В. Лучакової з оцінки інноваційного розвитку регіону [2, с. 265]

(підходів) оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону висвітлено у працях наступних дослідників: О.Ю. Доценка, В.Є. Болгова, Є.В. Ханова, Ю.М. Харазішвілі, Ю.С. Дорофєєвої, О.Б. Жихора, Н.Є. Скоробогатової, О. Савлук, Т.В. Уманець, О.В. Лучакової, М.Д. Лесечко, А.О. Чемерис, О.М. Чемерис, О.П. Просовича, Ю.Г. Бондаренка, Л.Р. Прийми, В.Ізюмської, О.В. Комеліної

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в аналізі методів оцінки інвестиційно-інноваційного функціонування матерії регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. На особливу увагу заслуговує система індикаторів оцінки інноваційного розвитку регіону, що була запропонована Т.В. Уманець, О.В. Лучаковою. Система складається зі зведеного інтегрального індексу та трьох групових інтегральних індексів, які у свою чергу розраховуються за допомогою ряду показників. Звертаємо увагу на максимально пропрацьовано, повну та зрозумілу методику розрахунку зведеного інтегрального і групових інтегральних індексів інноваційного розвитку регіону. На рисунку 1 покажемо графічну інтерпретацію методу Т.В. Уманець, О.В. Лучакової.

Перевагами методу розрахунку зведеного інтегрального індексу інноваційного розвитку регіону є: зрозумілість методики розрахунку; використання значної кількості показників; об'єктивність; чітка ієрархічність розрахунків; можливість графічної інтерпретації результатів; однозначність

отриманих за результатами розрахунків висновків; можливість автоматизації процесу розрахунку.

Серед недоліків методу оцінки інноваційного розвитку регіону, що був запропонований Т.В. Уманець, О.В. Лучаковою, можемо відмітити: складність у розрахунку; довільність обрання показників; не зрозуміла ефективність використання методу на практиці; слабе врахування якісних показників інноваційного розвитку регіону.

Даний метод можливо віднести до методів оцінки інноваційного розвитку регіону, що використовують математичний інструментарій.

Досить цікавим є метод оцінки інноваційного розвитку регіону, що був розроблений та запропонований науковій спільноті М.Ю. Глізнуцею у своїй науковій праці «Визначення складових та оцінка інноваційного потенціалу регіону». Науковець запропонував розраховувати індекс інноваційного розвитку регіону (ІРР) на основі чотирьох базових індексів. Представимо у таблиці 1 характеристику складових, що використовуються для розрахунку індексу ІРР.

Дослідження методу розрахунку індексу інноваційного розвитку регіону дозволило сформулювати його переваги: об'єктивність; значна кількість показників для розрахунку; можливість автоматизації процесу розрахунку; можливість графічної інтерпретації та подачі висновків оцінки; можливість використання для розрахунку спеціаліста з низькою кваліфікацією.

Таблиця 1

Характеристика складових, що використовуються для розрахунку індексу інноваційного розвитку регіону [3, с. 12]

Назва індексу	Показники, що використовуються для розрахунку індексу
Індекс впровадження інновацій	1) доля інноваційно – активних суб'єктів господарювання у загальній кількості суб'єктів господарювання у регіоні, у %; 2) доля суб'єктів господарювання, що купують інноваційні розробки (обладнання, технології) у загальній кількості суб'єктів господарювання у регіоні, у %; 3) питома вага витрат на впровадження інновацій у загальному розмірі витрат у регіоні, у %.
Індекс реалізації інноваційної продукції	1) доля суб'єктів господарювання, що реалізують продукцію (роботи, послуги) які виготовлені за допомогою інновацій у загальній кількості суб'єктів господарювання у регіоні, у %; 2) доля доходів від реалізації інноваційних розробок у загальних доходах регіону, у %; 3) доля доходів від реалізації продукції (робіт, послуг), які виготовлені з використанням інновацій у загальних доходах регіону, у %.
Індекс матеріально-технічного забезпечення інноваційних розробок	1) кількість наукових організацій у регіоні, які здійснюють НДДКР (одиниць); 2) розміри фінансування інноваційних розробок у регіоні (тис. грн.); 3) кількість наукових співробітників, що займаються НДДКР у регіоні (тис. чол.).
Індекс експорту вітчизняної інноваційної продукції	1) доля суб'єктів господарювання, що реалізують інноваційні розробки на експорт від загальній кількості суб'єктів господарювання у регіоні, у %; 2) питома вага доходів від експорту інноваційних розробок у експортних доходах регіону, у %; 3) доля суб'єктів господарювання, що реалізують продукцію (роботи, послуги), які виготовлені з використанням інновацій на експорт від загальній кількості суб'єктів господарювання у регіоні, у %; 4) питома вага доходів від експорту продукції (робіт, послуг), які виготовлені з використанням інновацій у експортних доходах регіону, у %.

Недоліки розрахунку індексу інноваційного розвитку регіону наступні: довільність обрання показників; відсутність чіткої методики розрахунку ключового індексу та його складових; відсутність параметрів оцінки інноваційного розвитку регіонів згідно запропонованого індексу.

Даний метод можливо віднести до методів оцінки інноваційного розвитку регіону, що використовують математичний інструментарій.

Останнім з методів оцінки інноваційного розвитку регіону дослідимо Індекс інноваційного розвитку регіону (територіального утворення), що

розраховується згідно показників «Табло Інноваційного Союзу» для регіонів ЄС.

Індекс інноваційного розвитку регіону (територіального утворення) розраховується на основі трьох інших індексів (інноваційний потенціал, інноваційна діяльність, результативність інноваційної діяльності), які у свою чергу включають певну кількість показників, що поділені на відповідні групи.

На рисунку 2 надамо графічну інтерпретацію методу розрахунку Індeksu інноваційного розвитку регіону (територіального утворення).

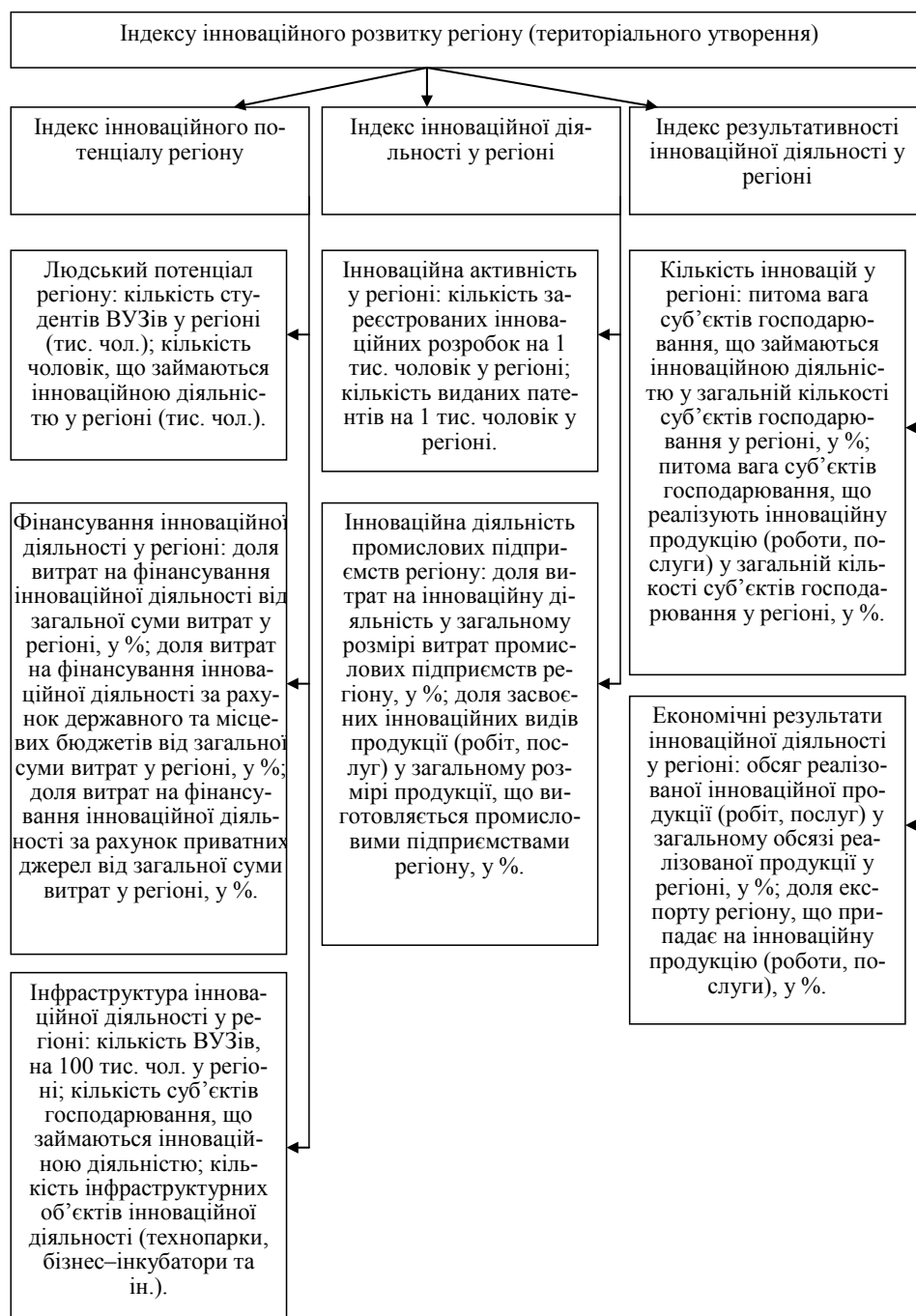

Рис. 2. Графічна інтерпретація методу розрахунку Індeksu інноваційного розвитку регіону (територіального утворення) [4]

Надалі наведемо методику розрахунку індексу.

1. Значення індексу інноваційного розвитку регіону (територіального утворення) в рамках розрахунків може коливатись від нуля до одиниці, з виділенням десятинних знаків після коми, тобто він може бути 0,0, 0,1, 0,2, 0,3 ... 0,8, 0,9, 1,0.

2. Індекс розраховується, як середнє арифметичне індексу інноваційного потенціалу регіону, індексу інноваційної діяльності у регіоні, індексу результативності інноваційної діяльності у регіоні.

3. Індeksu інноваційного потенціалу регіону розраховується, як середнє арифметичне балів трьох груп показників, а саме: людський потенціал регіону, фінансування інноваційної діяльності у регіоні, інфраструктура інноваційної діяльності у регіоні.

4. Індекс інноваційної діяльності у регіоні розраховується, як середнє арифметичне балів двох груп показників, а саме: інноваційна активність у регіоні, інноваційна діяльність промислових підприємств регіону.

5. Індекс результативності інноваційної діяльності у регіоні розраховується, як середнє арифметичне балів двох груп показників, а саме: кількість інновацій у регіоні, економічні результати інноваційної діяльності у регіоні.

6. Відповідні групи показників у рамках розрахунку наведених вище індексів розраховуються, як середнє арифметичне балів показників, які входять у дані групи показників (див. рис. 2).

7. Дані для розрахунку показників, груп показників та індексів беруться за найближчі п'ять років.

8. В рамках даного методу розраховуються абсолютні та відносні відхилення показників за відповідні проміжки часу.

9. Окремо розраховується середньорічна швидкість інноваційного розвитку регіону, як середні темпи росту індексу інноваційного розвитку регіону (територіального утворення) за рік.

До переваг методу відносимо: чітку та зрозумілу методологію розрахунку індексу; значну кількість показників; можливість автоматизації розрахунків; можливість подачі матеріалів у вигляді графіків; доказану ефективність на практиці (для країн ЄС).

Недоліками методу є: не врахування якісних показників інноваційного розвитку регіонів; не доказану ефективність для вітчизняних умов.

Даний метод можливо віднести до методів оцінки інноваційного розвитку регіону, що використовують математичний інструментарій.

Наділі дослідимо методи оцінки інвестиційного розвитку регіону.

Згідно методу Н.Є. Скоробогатової оцінку інвестиційного розвитку регіону необхідно робити спираючись на розрахунок та аналіз двох груп показників: показників доходності регіону та показників ліквідності регіону. Показники доходності необхідно досліджувати з точки зору інвестицій-

ного розвитку регіону, тобто чим більш доходним буде регіон та суб'єкти господарювання і домашні господарства у ньому, тим більш привабливим для інвестування він буде, а також держава, місцеві органи влади, регіональні суб'єкти господарювання і домашні господарства зможуть більше коштів направляти на інвестування. Показники ліквідності регіону характеризують розмір та знак (позитивний або негативний) грошового потоку у регіоні, а також розмір і знак (позитивний або негативний) розмірів інвестування (більше інвестицій надходить у регіон, у тому числі іноземних, або більше інвестиційних коштів направляється за межі регіону суб'єктами господарювання та домашніми господарствами).

Н.Є. Скоробогатова пропонує для оцінки доходності регіону використовувати ряд показників, а саме:

- абсолютне значення та динаміка валового регіонального продукту (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення та динаміка валового регіонального продукту на одну особу (абсолютне відхилення та темпи росту);

- рівень інфляції у регіоні та його динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення реальних доходів домашніх господарств регіону та їх динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення реальних доходів на одну особу у регіоні та їх динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення фінансових результатів суб'єктів господарювання у регіоні та їх динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- доля збиткових суб'єктів господарювання від загальної кількості господарюючих суб'єктів у регіоні (у %) та її динаміка (абсолютне відхилення);

- абсолютне значення розмірів капітальних інвестицій у регіоні та їх динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення розмірів будівельно – монтажних робіт у регіоні та їх динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення розмірів експорту товарів (робіт, послуг) з регіону та його динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення розмірів імпорту товарів (робіт, послуг) у регіон та його динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);

- абсолютне значення і знак (позитивний або негативний) розмірів сальдо зовнішньоторговельного регіону та його динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту).

До показників оцінки ліквідності регіону Н.Є. Скоробогатова пропонує віднести наступні:

- кількісний показник надходження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у регіон;

- об'ємний показник надходження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у регіон;
- кількісний показник надходження інвестицій у регіон;
- об'ємний показник надходження інвестицій у регіон;
- абсолютне значення розмірів дебіторської заборгованості у регіоні та її динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);
- абсолютне значення розмірів довгострокової дебіторської заборгованості у регіоні та її динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);
- абсолютне значення розмірів простроченої дебіторської заборгованості у регіоні та її динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);
- абсолютне значення розмірів кредиторської заборгованості у регіоні та її динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту);
- абсолютне значення розмірів простроченої кредиторської заборгованості у регіоні та її динаміка (абсолютне відхилення та темпи росту) [5, с. 215].

Після розрахунку показників Н.Є. Скоробогатова пропонує розрахувати три відповідні індекси, а саме: індекс доходності регіону, індекс ліквідності регіону, індекс інвестиційного розвитку регіону (розраховується на основі двох попередніх індексів). Відмічаємо, що для формування висновків залучаються експерти, оскільки певної шкали індексів у дослідженні не дано, і тому саме експерти визначають результати розрахунків. Таким чином, наведений метод відноситься до тих, що використовують як математичний інструментарій, так і експертні висновки.

Серед позитивних сторін методу можемо відзначити: акцент саме на грошові надходження у регіон; врахування як доходності, так і ліквідності регіону; можливість графічної інтерпретації розрахунків.

Недоліками методу, що запропонований Н.Є. Скоробогатовою є: довільне обрання показників; не врахування у розрахунках значної кількості

інших показників, наприклад, інфраструктурних, інноваційного розвитку, екологічних та ін.; досить не зрозуміла методика розрахунку; необхідність залучення експертів, що знижує об'єктивність отриманих результатів.

Висновки з проведеного дослідження.

Критичне оцінювання методів оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону дозволило виявити головні їх недоліки, а саме: досить довільний підбір показників оцінки; у більшості слабка методика розрахунку підсумкових показників оцінки; слабкий акцент на якісних показниках оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону; не зрозуміла ефективність застосування методів на практиці.

На особливу увагу заслуговує факт незначної кількості та досить низької якості методів оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, що потребує усунення і є перспективою подальших наукових розробок автора.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Джаман М.О. Теорія економіки регіонів [текст]: навч. посібник / М.О. Джаман. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с.
2. Уманець Т.В., Лучакова О.В. Система індикаторів оцінки інноваційного розвитку: регіональний аспект /Т.В. Уманець, О.В. Лучакова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2014. – № 715. – С. 260–268.
3. Глізнуца М.Ю. Визначення складових та оцінка інноваційного потенціалу регіону/ М.Ю. Глізнуца // Технологический аудит и резервы производства. – 2016. – № 3/5(29). – С. 11–14.
4. Regional Innovation Scoreboard 2009. Methodology report. December 2009. – Access Mode : <http://www.proinno-europe.eu/page/regional-innovationscoreboard>.
5. Скоробогатова Н.Є. Інноваційно-інвестиційний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи /Н.Є. Скоробогатова // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2010. – № 2. – С. 214–222.